

HandläggareUlrika Kvartoft Kruså
Telefon: 08-508 28 935**Till**Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2022-11-15, p. 16**Samråd detaljplan Djurgården 1:38
varvsverksamhet på Beckholmen****Remiss från stadsbyggnadskontoret, S-Dp 2012-03013****Förvaltningens förslag till beslut**

- 1) Miljö- och hälsoskyddsnämnden har följande synpunkter på planförslaget:
 - I det fortsatta planarbetet bör risken för störningar till boende, utöver buller från varvsverksamheten beskrivas.
 - Det behöver tydliggöras om belastningen av dagvatten från planområdet till Strömmen idag riskerar att utgöra en betydande källa till föroreningar, vilka kan försvåra för möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen för vatten.
 - För att visa att miljökvalitetsnormerna för vatten följs behöver det redovisas åtgärder för att förhindra spridning av föroreningar från sedimenten både vid anläggningsarbeten och efter planens genomförande.
 - Det bör utredas förslag på lämpliga kompensationsåtgärder för de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna för vatten som riskerar att försämrats.
 - Innan schaktarbeten påbörjas bör det utföras provtagning av områden där markarbeten ska utföras.
 - Miljökonsekvensbeskrivningen bör kompletteras med en beskrivning av den utökade varvsverksamhetens miljöpåverkan.
 - Miljökonsekvensbeskrivningen bör innehålla en utförligare beskrivning av vad som ska följas upp avseende betydande miljöaspekter och vem som ansvarar för denna uppföljning.

- 2) justera beslutet omedelbart

Sammanfattning

Detaljplanens huvudsyfte är att möjliggöra ny bebyggelse så att den kulturhistoriskt värdefulla varvsverksamhetens utveckling kan säkerställas. En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har upprättats för detaljplanen.

Miljöförvaltningen anser att avsteg från att innehålla Naturvårdsverkets riktvärden avseende industri- och verksamhetsbuller i detta fall är rimligt. I planhandlingarna framgår det dock inte om den utbyggda verksamheten kommer att innebära störningar utöver buller för närliggande bostäder, som exempelvis strålkastarljus. Detta bör därför beskrivas i det fortsatta planarbetet.

Förvaltningen anser att det inte går att bedöma om föreslagen dagvattenhantering är tillräcklig. Det behöver tydliggöras om belastningen från dagvattnet idag är en betydande källa till föroreningar. Detta för att kunna bedöma vilka åtgärder och belastningsminskningar som kan krävas för att inte försämra statusen eller försvåra för att miljökvalitetsnormerna för Strömmen kan följas. För att visa att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas behöver det dessutom redovisas åtgärder för att förhindra spridning av föroreningar från sedimenten både vid anläggningsarbeten och efter planens genomförande. Förslag på lämpliga kompensationsåtgärder för de hydromorfologiska förändringarna som planeras bör också utredas vidare.

Miljöförvaltningen har svårt att uttala sig om naturmiljön på platsen innan naturvärdesinventeringen är tillgänglig. Förvaltningen är dock positiv till planarbetets intentioner att inte avverka träd och att bevara rödlistade arter inom planområdet.

Miljöförvaltningen instämmer med rekommendationen i MKB:n om att det bör genomföras provtagning av jord inom de områden där markarbeten ska utföras.

Miljöförvaltningen efterfrågar en utförligare beskrivning av vad som ska följas upp avseende betydande miljöaspekter i MKB:n och vem som ansvarar för denna uppföljning. Miljökonsekvensbeskrivningen för planen saknar dessutom enligt miljöförvaltningen en redogörelse av miljöpåverkan utöver buller av driften av en utökad varvsverksamhet med exempelvis reparationer, blåstring och angöring av större fartyg.

Bakgrund

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN) har från stadsbyggnadsnämnden fått rubricerat förslag till detaljplan för synpunkter senast den 7 november 2022.

Detaljplanens huvudsyfte är att skydda Beckholmens kulturvärden, genom att möjliggöra ny bebyggelse så att den kulturhistoriskt värdefulla varvsverksamhetens utveckling kan säkerställas.

På ön bedrivs idag kommersiell varvsverksamhet samt kulturhistoriskt inriktad verksamhet.

En ny byggrätt för en verkstadshall föreslås på västra Beckholmen (se figur nedan). På öns östra sida medges ett flertal mindre byggnader för varvsverksamhet samt verksamhet med maritim anknytning. Detaljplanen medger även en utvidgning av Gustav V:s docka, samt utfyllnader av Beckholmen. Vidare reglerar planen kaj- och brygganläggningar i vattenområdet. I anslutning till Beckholmens nordöstra sida etableras en ny småbåtshamn. En hotellbåt medges.

Figur 15. Översiktsritning av detaljplanen. Ny kaj med shiplift (1, 2), småbåtshamn (5), nya kajer (8, 9, 10), Gustav V dockan (12, 13, 18), nya varvshallar, verkstadshallar, förråd och återvinningscentral (14, 15, 16, 17) och nya byggnader på östra sidan (11, 19–21).

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har upprättats under detaljplanearbetet. De betydande miljöaspekterna som redovisas i MKB:n är: riksintresset Nationalstadsparken, riksintresset för kulturmiljövården, miljö kvalitetsnorm för vatten samt föroreningar i sediment.

Förvaltningens synpunkter och förslag

I det miljö- och hälsounderlag som miljöförvaltningen har tagit fram för aktuell detaljplan så lyfte förvaltningen följande miljö- och hälsofrågor som de viktigaste för detaljplanen:

- Industribuller
- Övriga störningar från varvsverksamheten
- Dagvatten och översvänningsrisker
- Uppgrumling av förorenade sediment
- Långsiktigt bevarande av skyddsvärda arter samt möjlighet till utökade grönytor

Miljöförvaltningen anser att industribuller och översvänningsrisker är tillräckligt utrett. Övriga frågor behöver studeras vidare och främst frågan avseende planområdets påverkan på möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormen för vatten för vattenförekomsten Strömmen.

Industribuller

Bullerberäkningar visar att Naturvårdsverkets riktvärden avseende industri- och verksamhetsbuller utomhus överskrids vid fasad mot bostäder och utbildningslokaler både för dagens situation samt för utbyggd situation. I samband med utbyggnaden ökar ljudnivån i liten omfattning jämfört med dagens situation. Överskridande av riktvärdena utomhus bedöms ske då plåt- eller blästringsarbete sker i nära anslutning till bostäder. Beräknade ljudnivåer utgår ifrån ett värsta scenario då det inom ett fullt utbyggt planområde exempelvis sker plåtarbeten samtidigt vid åtta olika platser. Flera bullrande verksamheter kommer i och med utbyggnaden möjliggöras inomhus varför ljudnivåerna kan komma att bli lägre än vad beräkningarna visar. Möjligheten att avskärma bullret bedöms enligt bullerutredningen som tekniskt svårt då den bullrande verksamheten både innebär förflyttning och kan ske på hög höjd. Enligt utredningen kan därför avsteg behöva göras från riktvärden utomhus vid bostäder och vid utbildningslokaler.

Miljöförvaltningen anser att avsteg i detta fall är rimligt av flera orsaker:

- Tillgång till uteplats på en sida med lägre ljudnivåer än på den mest bullerexponerade sidan bedöms möjligt.
- I området bedöms den ekvivalenta ljudnivån uppfylla Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus vid de värsta fallen (blästringsarbete) både för dagens situation och vid utbyggd situation.

- Folkhälsomyndighetens allmänna råd om lågfrekvent buller inomhus bedöms uppfyllas i området då det bullrande arbetet som utförs av varvsverksamheten normalt sett har en mer högfrekvent karaktär.
- Den bullrande verksamheten sker främst dagtid (kl. 6-18).

Övriga störningar från varvsverksamheten till närliggande bostäder

I planhandlingarna framgår det inte om den utbyggda verksamheten kommer att innebära störningar utöver buller till bostäder, som exempelvis strålkastarljus. Detta bör beskrivas i det fortsatta planarbetet.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Dagvatten

Föreslagen systemlösning avseende dagvatten utgår från att vatten inte ska infiltrera i marken, då risken för markföroreningar är fortsatt hög. Befintligt ledningsnät med filterbrunnar ska utnyttjas. Då filterbrunnarna har varit underdimensionerade så kompletteras dessa med underjordiska fördröjningsmagasin/avsättningsmagasin innan vattnet leds vidare till filterbrunnarna. Magasinen har ett strypt utlopp, vilket säkerställer reningsfunktionen i filterbrunnarna och hindrar bräddning av orenat vatten till recipienten. Det kommer dessutom att ske komplettering av nya filterbrunnar och det befintliga filtermaterialet kommer att bytas ut till ett filter som är avsett för den verksamhet som bedrivs.

Om föreslagen systemlösning för dagvattenhantering implementeras så förväntas föroreningsbelastningen enligt dagvattenutredningen för detaljplanen att minska, vilket enligt utredningen inte bedöms medföra försämrande möjligheter att uppnå miljökvalitetsnormerna för Strömmen. Vilken belastning som området utgör idag framgår dock inte av utredningen. Baserat på den historiska och nuvarande verksamheten i området samt förekommande föroreningar bör belastningen i förhållande till vattenkvaliteten i Strömmen klargöras. Detta i syfte att tydliggöra om området idag utgör en föroreningskälla av betydelse. En minskad belastning är inte per automatik tillräcklig med hänsyn till miljökvalitetsnormerna för Strömmen, om dagvattnet idag utgör en betydande källa till föroreningar.

En fungerande dagvattenhantering förutsätter att anläggningen underhålls och det är därför enligt miljöförvaltningen av stor vikt att det finns en tydlighet i vem som bär ansvaret för skötsel och byte av filtermaterialet.

Sediment

Risk för uppgrumling och spridning av förorenat sediment bedöms av handlingarna främst föreligga vid den grunda botten vid planområdets östra strand, där det planeras för en småbåtshamn. Vattenområdet där småbåtshamnen planeras, är väldigt långgrunt vilket innebär risk för uppgrumling orsakat av fritidsbåtar. För övriga nya kajer ligger de förorenade sedimenten enligt planhandlingarna så pass djupt, att de enligt MKB:n inte riskerar att grumlans upp av båtarnas och fartygens propellerrörelser.

Av planhandlingarna framgår att de särskilt förorenade eller de prioriterade ämnena som analyserats vid utförda sedimentundersökningar inte bedöms öka ytterligare i vattenförekomsten Strömmen vid driften av de planerade vattenverksamheterna. Miljöförvaltningen vill dock tydliggöra att kommunen enligt 2 kap 10 § plan- och bygglagen (PBL) ska se till att miljökvalitetsnormerna i 5 kap miljöbalken följs vid planläggning. Påverkan på möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnormer för Strömmen och bedömning om planområdet medför en otillåten försämring av statusen för enskilda kvalitetsfaktorer ska därmed inte enbart bedömas baserat på om området medför en ökad spridning utifrån dagsläget.

Baserat på redovisat underlag till detaljplanen framgår att sedimentet runt Beckholmen är en betydande källa till föroreningar i vattenförekomsten samt att det på grund av bottenpografin, vågexponeringen och fartygstrafiken pågår kontinuerlig erosion av förorenat sediment från området. Utförda sedimentutredningar visar att kraftigt förhöjda halter av kvicksilver, bly, koppar, kadmium och olika PAH:er finns i sedimentet samt att det sker en spridning av sediment p.g.a. omrörning och strömmar från Beckholmen till ett större område av ytvattenförekomsten Strömmen. Av underlaget framgår det att Beckholmen är den mest betydande källan i området med kraftigt ökande halter av föroreningar i gradienter in mot Beckholmen från alla håll.

För att visa att miljökvalitetsnormerna följs vid planläggning behöver åtgärder redovisas som minskar föroreningsspridning från området, både vid anläggningsarbeten och efter planens genomförande. Föroreningssituationen i sedimentet inom planområdet utgör en betydande källa till de föroreningar som idag är i sämsta klass för ytvattenförekomsten Strömmen och därför är ingen ytterligare försämring tillåten. Spridningen från området idag försvårar för möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormerna för Strömmen. Spridningen riskerar dessutom att öka från området i och med planerade utfyllnader samt anläggandet av småbåtshamnen, kajer och bryggor.

Påverkan på Hydromorfologiska kvalitetsfaktorer

Kvalitetsfaktorerna hydrografiska villkor och morfologiskt tillstånd är i Strömmen klassade till den sämsta klassen, det vill säga dålig status. De två biologiska kvalitetsfaktorerna som är relevanta när det kommer till påverkan från fysisk störning i kusten är bottenfauna, makroalger och gömfröiga växter. Störst risk för påverkan på växt- och bottenfaunasamhället bedöms enligt MKB:n uppstå under anläggningsfasen med grumlingseffekter och mekanisk borttagning. De bottnar längs strandlinjen där det planeras för utfyllnader och artificiella konstruktioner kommer inte att återkoloniserar. För att kompensera för denna habitatförlust kan det enligt MKB:n vara lämpligt att utföra habitatförstärkande åtgärder i en annan del av vattenförekomsten där det finns bättre potential för förbättringar. Miljöförvaltningen delar denna uppfattning och anser att lämpliga kompensationsåtgärder för att höja statusen på Strömmens vattenvegetations- och bottenfaunasamhälle bör utredas vidare.

Kompensationsåtgärder ska ofta ses som en ”sista utväg” men kan i det här fallet enligt miljöförvaltningen anses skäligt då Beckholmen bedöms som lämpligt att utnyttja för hamnverksamhet samt att ön redan idag är påverkad av exempelvis pirar, vågbrytare och erosionsskydd.

Förorenad mark

Beckholmen var tidigare en av landets mest förorenade platser. På ön har det skett förorenande verksamheter som becksjuderi, lagring av tjärprodukter samt varvsverksamhet. Föroreningarna medförde hälsorisker för de som bodde, arbetade eller av andra skäl vistades på ön och bedömdes, huvudsakligen genom erosion från vågrörelser, bidra med upp till 25-30 % av Saltsjöns metallförorening, och med minst 40 % av halterna PAH16. För att åtgärda problematiken beviljades under 2011 bidrag från Naturvårdsverket till efterbehandling av föroreningarna. Efterbehandlingsåtgärder utfördes på Beckholmen under åren 2011 – 2013 och under hösten/vintern 2014/2015. Det bedömdes att ca 75% av föroreningarna avlägsnades vid marksaneringen och spridningen av föroreningar minskades med 85% (Sweco, 2014). Det finns dock fortfarande risk för viss föroreningsspridning från marken inom området.

Miljöförvaltningen delar rekommendationen enligt MKB:n att innan schaktarbeten påbörjas bör det utföras provtagning av områden där markarbeten ska utföras. Detta dels för att säkerställa att det inte finns föroreningar som överskrider MKM i schaktmassor som ska återanvändas inom området och dels för avfallskaraktärisering inför hantering av ev. överskottsmassor.

Om föroreningar påträffas under planarbetet så ska blanketten "Underrättelse om förorenad mark eller fastighet" fyllas i och skickas till miljöförvaltningen enligt 10 kap miljöbalken 11 §. Inför kommande markarbeten ska en anmälan enligt 28 § i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd göras till miljöförvaltningen senast 6 veckor innan arbetet påbörjas. Anmälan kan göras genom att blanketten "Efterbehandling av fastighet/förorenat område" fylls i och skickas till miljöförvaltningen.

Naturmiljö

Planförslaget bedöms enligt planbeskrivningen innebära försumbara konsekvenser för naturmiljön i och med att inga träd kommer att avverkas och genom att försiktighetsåtgärder vidtas för att bevara de rödlistade arterna samt för att tillse att invasiva arter inte sprids. En naturvärdesinventering har genomförts inom planområdet sommaren 2022. Resultatet av denna finns inte med bland planhandlingarna utan kommer att inarbetas i MKB:n efter plansamrådet. Miljöförvaltningen har svårt att uttala sig om naturmiljön på platsen innan naturvärdesinventeringen är tillgänglig. Miljöförvaltningen är dock positiv till planarbetets intentioner att inte avverka träd och att bevara rödlistade arter inom planområdet. Det är enligt miljöförvaltningen exempelvis av stor vikt att bevara odlingen av den fridlysta växten spetsfingerört inom området. Plantor av spetsfingerört har tillfälligt flyttats till Beckholmen från Södra Värtan där det kommer att ske exploatering på den mark där örten idag har sin växtplats.

I det fortsatta planarbetet ser förvaltningen gärna att det beskrivs vilka möjligheter det finns att förstärka planområdets natur, med fokus på eklevande arter.

Övrigt

Planen medför fler och större kajer samt att Gustav V:s docka breddas och förlängs med ca 10 meter för att möjliggöra för större fartyg att nyttja varvet för reparationsarbeten. Miljökonsekvensbeskrivningen för planen saknar en redogörelse av vad driften av en utökad varvsverksamhet med exempelvis reparationer, blästring och angöring av större fartyg, har för miljöpåverkan.

Miljöförvaltningen efterfrågar en utförligare beskrivning av vad som ska följas upp avseende betydande miljöeffekter i MKB och vem som ansvarar för denna uppföljning.

Av beskrivna verksamheter och planerade anläggningsarbeten i vattenområdet bedömer miljöförvaltningen att tillstånd för vattenverksamhet för utfyllnad och anläggandet av kajer och bryggor utgör en förutsättning för planen.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Avdelningschef

Bilagor

Detaljplane förslag för Beckholmen finns att hämta via följande länk: [Bygg- och plantjänsten \(stockholm.se\)](https://bygg-och-plantjansten.stockholm.se)